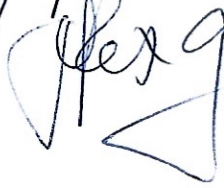

Отримано 26.10.23

Голові спеціалізованої
вченої ради ДФ.26.133.041
ДФ.М., проф. Махачашвілі Р.К.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ.26.133.041 у Київському
університеті імені Бориса
Грінченка
доктору філологічних наук,
доценту, завідувачу кафедри
германської філології Факультету
романо-германської філології
Махачашвілі Русудан Кирилевні

Відгук

офіційного опонента **Бровкіної Оксани Володимирівни**, кандидата філологічних наук, старшого викладача кафедри германської філології Сумського державного університету про дисертаційну роботу Слепушової Ангеліни Ігорівни «**Фамілект персонажів американських анімаційних серіалів**», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія (Київ, 2023).

1. Актуальність дисертаційного дослідження. Дослідження є актуальним, оскільки спрямоване на аналіз фамілекту персонажів в американських анімаційних серіалах «“С” значить сім'я», «Сім'янин» та «Американський тато!» з акцентом на вираженні культурних сімейних цінностей. Даний підхід важливий як для наукового дослідження, так і для його практичного застосування. Аналіз мовлення персонажів дозволяє виявити їхню культурну і соціальну ідентичність через мовленнєві особливості, що вказують на походження, класову приналежність та етнічну ідентифікацію. Крім того, ідіолекти окремих персонажів відображають їхні думки, почуття, мотивацію та цінності. Аналіз мовлення персонажів не лише відтворює мовні особливості окремих героїв, але також розкриває специфіку комунікації між батьками та дітьми, а також між батьками між собою. Зміни ідіолектів окремих персонажів впливають на загальну концепцію фамілекту певної родини, створюючи аутентичну атмосферу у світі анімаційних серіалів.

Використання корпусних інструментів, таких як «Sketch Engine» та «Voyant Tools», дозволило провести статистичний аналіз даних, відстежити розташування слів у реченнях, опрацювати великі обсяги емпіричного матеріалу за короткий час і сформулювати об'єктивні висновки щодо лінгвістичного корпусу тексту та лексико-семантичних груп слів, спрямованих на аналіз фамілекту персонажів. Ця робота важлива для розуміння впливу мови та комунікації на створення образів у світі анімації та має потенціал впливу на подальші дослідження в цій галузі.

2. Наукова новизна результатів дисертації полягає у введенні нового поняття – «фамілект персонажів», що раніше не було визначено. Це поняття описує поєднання вербальних і невербальних характеристик персонажів анімаційних серіалів. Зокрема, невербальний компонент фамілекту

розкривається через аналіз соціального статусу і гендерного представлення персонажів в американських мультиплікаційних серіалах «“С” значить сім'я», «Сім'янин» та «Американський тато!». Вербальний компонент фамілекту включає в себе ідіолекти окремих персонажів, а також їхні моделі комунікативної поведінки в контексті сімейних відносин.

Важливою особливістю дослідження є використання корпусного аналізу для вивчення фамілекту, що сприяє більш глибокому розумінню взаємодії мови і комунікації в контексті створення образів персонажів анімаційних серіалів. Ця методологія дозволяє систематично досліджувати і аналізувати мовні та немовні аспекти фамілекту персонажів, розкриваючи складні взаємозв'язки між ними.

Отже, наукова новизна цього дослідження полягає в його внеску у розуміння мовної та комунікативної динаміки в анімаційних серіалах та в розробці теоретичних підходів до аналізу фамілекту персонажів, що може мати широкі застосування в дослідженнях лінгвістики, медіа та міждисциплінарних досліджень з лінгвокультурології і кіномистецтва.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичне значення цього дослідження в контексті лінгвістики надзвичайно вагомим, оскільки воно спрямоване на розгляд мовних аспектів комунікації в анімаційних серіалах, що розкривається через поняття «фамілект персонажів».

Введення терміну «фамілект персонажів» представляє собою інноваційний підхід до аналізу мовних явищ в анімаційних серіалах. Це поняття дозволяє систематично вивчати та класифікувати мовні та комунікативні особливості персонажів з урахуванням їхнього ідіолекту, специфічного стилю мовлення та інших факторів. Аналіз вербального компоненту фамілекту допомагає розкрити, як персонажі використовують мову для вираження своєї ідентичності, соціального статусу та гендерних ролей, що важливо для розуміння лінгвістичних аспектів комунікації в анімаційних серіалах.

Крім того, дослідження невербального компоненту фамілекту відкриває перед лінгвістами можливість вивчення впливу соціального статусу та гендерних ролей на невербальну комунікацію персонажів, таку як жести, міміка, тіло та інші аспекти невербальної поведінки.

Загалом, це дослідження відкриває нові горизонти для лінгвістичного аналізу мови в анімаційних серіалах і надає можливість вивчати, як мова відображає та формує ідентичність персонажів у контексті їхнього оточення. Такий підхід може бути важливим для подальших досліджень у сфері лінгвістики, особливо в контексті мовної антропології і соціолінгвістики.

Практичне значення отриманих результатів дослідження фамілекту персонажів виявляється у можливості їх застосування в різних лінгвістичних галузях. Конкретно, поняття «фамілект» та аналітичні підходи можуть бути корисними для медійних компаній, кінематографічних студій та телевізійних продюсерів, які створюють мультимедійні продукти. Використання результатів дослідження може сприяти зміцненню автентичності персонажів, адаптуючи їх мовний та невербальний стиль до їхніх характерів, соціального

статусу та різних соціальних ролей.

Крім того, отримані висновки можуть бути корисними для навчальних закладів, які пропонують курси з мовознавства, медіакомунікації або мультимедійних студій. Вони можуть використовувати ці результати для поліпшення розуміння та аналізу взаємодії мови, ідентичності та культурного контексту у медійних продуктах.

Загалом, практичне значення цієї роботи полягає в можливості розробки більш ефективних та цілеспрямованих комунікативних стратегій у мультимедійних продуктах. Вона сприяє глибшому розумінню впливу таких продуктів на аудиторію і може сприяти розвитку більш спеціалізованих і значущих способів спілкування.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Для забезпечення наукової обґрунтованості був вибраний відповідний корпус текстового матеріалу – анімаційні серіали «“С” значить сім'я», «Сім'янин» та «Американський тато!», в яких акцентується сімейні відносини, що уможливорює дослідження фамілекту персонажів. Вибір корпусу був обґрунтований науковими цілями та питаннями дослідження, вибірка є представницькою для аспектів дискурсу, що досліджуються.

Застосування корпусної методики разом із коефіцієнтом Пірсона для оцінки статистичної залежності між різними елементами дискурсу (наприклад, між вживанням певних слів та вираженням культурних цінностей персонажів анімаційних серіалів «“С” значить сім'я», «Сім'янин» та «Американський тато!») надає наукову обґрунтованість дослідженню. Висновки, отримані на основі цього аналізу, мають статистичну достовірність.

Отримані результати піддаються науковій перевірці та аналізу. Вони є науково обґрунтованими і можуть бути використані для подальших досліджень у галузі антропології, мовознавства та медіа-комунікацій.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У розділах поетапно подано виконання поставлених завдань, які здійснено на високому методологічному рівні. Це є свідченням того, що Ангеліна Слепушова оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри германської філології Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток європейських мов і літератур в контексті міжкультурної комунікації» (реєстраційний номер: 0116U006607).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №9 від 31 жовтня 2019 р.) та уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №3 від 27 квітня 2023 р.).

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Дисертація, виконана Ангеліною Слепушовою, є самостійним науковим дослідженням, що містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних завдань.

Наукові положення повністю обґрунтовані і отримали необхідну апробацію на наукових конференціях. Основні результати дослідження відображені у 12 наукових публікаціях, із них – 9 одноосібні, 3 – у співавторстві: 5 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 7 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та довідкових джерел. Загальний обсяг роботи складає 206 сторінок, обсяг основного тексту – 163 сторінки, 9 сторінок – анотації. Список використаних джерел складається з 208 джерел. Дисертація містить 4 таблиці та 29 рисунків.

У *першому розділі* «Теоретичні засади інтерпретації поняття “фамілект” в анімаційних серіалах» проаналізовані лінгвістичні особливості кінодискурсу, сімейного дискурсу та уточнені поняття «ідіолект», «гендеролект», «фамілект» з урахуванням їх функціонування у дискурсі американських анімаційних серіалів. З’ясовано, що фамілект визначається як важливий інструмент для вивчення мовної ідентичності персонажів у сімейному контексті анімаційних серіалів, що допомагає розкрити унікальність мовного стилю кожного персонажа.

У *другому розділі* «Методи та етапи дослідження відтворення фамілекту персонажів американських серіалів» обґрунтовано вибір методології для аналізу сімейного дискурсу в анімаційних серіалах. Зокрема описані критерії та етапи складання вибірки, а також аналіз корпусів реплік персонажів.

У дослідженні використано інтегрований підхід, поєднуючи корпусний аналіз з дискурсивним аналізом та контекстуальним аналізом, що є доцільним для дослідження дискурсу анімаційних серіалів. Вибір цієї методології обґрунтовується необхідністю більш глибокого розуміння та вивчення фамілекту персонажів у контексті їхньої комунікації в сімейних сценах. Складання корпусу, що включає в себе анімаційні серіали, де сімейний дискурс відіграє ключову роль, уможливило систематично відібрати відповідний матеріал для аналізу, а саме ті сцени та діалоги, де відображена сімейна динаміка та комунікація між персонажами.

Аналіз корпусів реплік персонажів, використовуючи інструменти, такі як «Sketch Engine» та «Voyant Tools», використовувався для виявлення ключових лінгвістичних особливостей та відстеження розташування слів у реченнях, як результат сформульовано лексико-семантичні групи слів, спрямовані на аналіз фамілекту персонажів. Цей підхід дозволив розглянути не лише окремі мовні особливості персонажів, але і їхній дискурсивний внесок у сімейний діалог, окреслити те, як мовлення персонажів впливає на створення атмосфери та побудову сімейного дискурсу в анімаційних серіалах. Такий інтегрований підхід є дуже важливим для розуміння впливу мови та комунікації на створення образів та динаміку в сімейному контексті у світі

анімаційних серіалів.

У *третьому розділі* «Відтворення фамілекту персонажів американських анімаційних серіалів» здійснена загальна характеристика серіалів «“С” значить сім'я», «Сім'янин», «Американський тато!», проводиться докладний огляд кожного з анімаційних серіалів, включаючи їхню сюжетну лінію, основних персонажів та контекст, в якому розгортається сімейний дискурс. Це створює фундаментальне розуміння особливостей кожного серіалу. В розділі виділяються особливості мовленнєвого стилю та ідентичності кожного члена родини у кожному серіалі, аналізується, як вони відображають соціолінгвістичний статус та гендерну роль персонажів. Також вивчається, як гендерні ролі та стереотипи відображаються у фамілекті персонажів та взаємозв'язках між ними, аналізується, як в серіалах репродукуються та підтримуються стереотипи стосовно чоловіків та жінок. Здійснюється порівняльний аналіз фамілектів трьох анімаційних родин Мерфі, Гріффінів, Смітів, виявляються спільні та відмінні риси у відтворенні сімейного дискурсу, що дозволяє виявити загальні тенденції та унікальні особливості в кожному серіалі. Розглядається, як фамілект персонажів впливає на відтворення сімейних цінностей та динаміку взаємин між членами сім'ї, яким чином мовний аспект комунікації в серіалах сприяє висвітленню цих цінностей.

У результаті цього розділу дисертації отримуємо глибоке і докладне розуміння того, як американські анімаційні серіали «“С” значить сім'я», «Сім'янин», «Американський тато!» відтворюють фамілект та дискурс сімейних цінностей з урахуванням гендерних, соціальних та вікових стереотипів.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на антиплагіат та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Підкреслюючи належний рівень виконання дисертації, вважаємо за необхідне зробити також певні критичні коментарі:

1. Не розкрито повністю використання статистичного методу вирахування коефіцієнту кореляції Пірсона, оскільки не простежується його використання в дослідженні фамілекту родини Гріффінів.

2. Авторка здійснила важливі спостереження щодо особливостей фамілекту анімаційної родини Мерфі (ст. 124-129), Гріффінів (ст. 150-158), Смітів (ст. 169-175), залишивши поза увагою роль стратегій і тактик, що використовуються для відтворення фамілекту. Такий розгляд додав би концептуальній завершеності науковій розвідці.

3. Обґрунтуйте, будь ласка, чому Вами було обрано для дослідження саме анімаційний серіал «“С” значить сім'я», який розповідає про вигадану сім'ю Мерфі, що належить до робітничого класу і проживає в передмісті в 1970-ті роки, а не більш сучасні серіали?

4. У дисертаційному дослідженні головний фокус здійснено на ідіолекті (с. 57-58, 60 тощо) та фамілекті (с. 66-67, 69 тощо). При цьому оминається детальний аналіз питання гендерлекту (с. 61-62), що, на нашу думку, є важливим для розуміння гендерних ролей персонажів анімаційних серіалів. Очевидно, це є однією з перспектив подальшого дослідження.

5. Мають місце окремі орфографічні та стилістичні помилки, друкарські похибки (ст.30, 32), які проте не заважають цілісному сприйняттю тексту дисертаційного дослідження.

Висловлені коментарі та зауваження не є категоричними. Позиції та переконання авторки мають право на відстоювання під час захисту дисертації.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертація А. І. Слепушової відповідає спеціальності 035 Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти й накопичено теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, достатні для розв'язання комплексних проблем у царині професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, опановано методологію наукової діяльності.

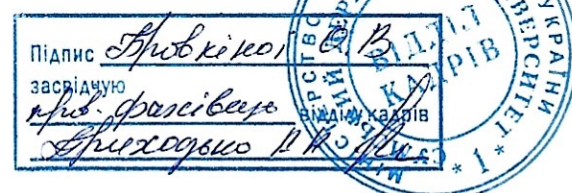
11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертація «Фамілект персонажів американських анімаційних серіалів» є завершеною науковою працею, в якій її авторкою, Слепушовою Ангеліною Ігорівною, отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку соціолінгвістики та дослідження медіадискурсу.

Дисертаційна робота відповідає п.6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, а авторка роботи – Слепушова Ангеліна Ігорівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук,
старший викладач
кафедри германської філології
Сумського державного університету

Оксана БРОВКІНА